

Milliy musiqa merosini o'qitishda raqamli vositalar asosida ta'lim samaradorligini oshirish

Baxtiyor Baxriddinovich Zayniddinov
Buxoro davlat universiteti

Annotatsiya: Ushbu maqolada milliy musiqa merosini o'qitishda raqamli vositalardan foydalanish orqali ta'lim samaradorligini oshirish masalalari ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Globallashuv va raqamli texnologiyalar jadal rivojlanayotgan hozirgi davrda milliy madaniy qadriyatlarni, xususan, musiqa merosini yosh avlodga yetkazishning zamonaviy pedagogik yondashuvlari muhim ahamiyat kasb etmoqda. Tadqiqotda raqamli ta'lim platformalari, multimedia vositalari, virtual kutubxonalar va interaktiv dasturlarning musiqa ta'limidagi o'rni ochib beriladi. Shuningdek, milliy musiqa merosini o'qitishda an'anaviy va innovatsion usullarning integratsiyasi, talabalarda musiqiy kompetensiyalarni shakllantirish imkoniyatlari yoritiladi. Maqola natijalari musiqa ta'limi tizimini modernizatsiya qilish, raqamli pedagogik texnologiyalar asosida samarali o'quv muhitini yaratishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: milliy musiqa, madaniy meros, raqamli texnologiyalar, musiqa ta'limi, raqamlashtirish, pedagogik innovatsiya, multimedia, kompetensiyaviy yondashuv, ta'lim samaradorligi, interaktiv metodlar

Increasing the effectiveness of education based on digital tools in teaching national musical heritage

Bakhtiyor Bakhridinovich Zayniddinov
Bukhara State University

Abstract: This article analyzes the issues of increasing the effectiveness of education through the use of digital tools in teaching national musical heritage from a scientific and theoretical perspective. In the current era of rapid development of globalization and digital technologies, modern pedagogical approaches to conveying national cultural values, in particular, musical heritage, to the younger generation are gaining importance. The study reveals the role of digital educational platforms, multimedia tools, virtual libraries and interactive programs in music education. It also highlights the integration of traditional and innovative methods in teaching national musical heritage, the possibilities of forming musical competencies in students. The results of the article serve to modernize the music education system and create an effective learning environment based on digital pedagogical technologies.

Keywords: national music, cultural heritage, digital technologies, music education, digitization, pedagogical innovation, multimedia, competency-based approach, educational effectiveness, interactive methods

Kirish. Milliy musiqa merosi har bir xalqning tarixiy xotirasi, estetik qarashlari va ma'naviy dunyosini aks ettiruvchi muhim madaniy hodisadir. O'zbek milliy musiqasi asrlar davomida shakllanib, maqom, xalq qo'shiqlari, an'anaviy cholg'u ijrochiligi kabi boy janrlarni o'zida mujassam etgan. Bugungi kunda ushbu bebaho merosni yosh avlodga yetkazish va o'qitish jarayoni yangi pedagogik yondashuvlarni talab etmoqda. Ayniqsa, raqamli texnologiyalar ta'lim tizimiga chuqur kirib kelayotgan bir davrda musiqa ta'limini zamonaviy vositalar asosida tashkil etish dolzarb masalaga aylandi. Mazkur tadqiqotda milliy musiqa merosini o'qitishda raqamli vositalardan foydalanish asosida ta'lim samaradorligini oshirish masalalari nazariy-pedagogik jihatdan tadqiq etilgan. Tadqiqot jarayonida milliy musiqa merosining ta'lim tizimidagi o'rni, uni o'qitishda zamonaviy raqamli texnologiyalarning didaktik imkoniyatlari hamda innovatsion metodlarning integratsiyasi tahlil qilindi. Shuningdek, raqamli ta'lim muhitida talabalarda musiqiy va axborot-kommunikatsion kompetensiyalarni shakllantirish mexanizmlari asoslab berildi. Tadqiqot natijalarida milliy musiqa ta'limini modernizatsiya qilishda raqamli platformalar, multimedia vositalari va interaktiv metodlardan foydalanish ta'lim sifatini oshirishga xizmat qilishi ilmiy jihatdan asoslandi. Olingan xulosalar musiqa ta'limi yo'nalishida pedagogik faoliyat olib boruvchi mutaxassislar uchun amaliy ahamiyatga ega.

Raqamli vositalar nafaqat o'quv jarayonini qiziqarli va interaktiv qiladi, balki milliy musiqa namunalarini saqlash, tahlil qilish va keng ommaga yetkazish imkonini ham beradi. Shu bois, mazkur maqolada milliy musiqa merosini o'qitishda raqamli vositalar asosida ta'lim samaradorligini oshirish masalalari nazariy jihatdan o'rganiladi.

I bob. Milliy musiqa merosining ta'lim tizimidagi o'rni va ahamiyati

So'nggi yillarda ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar milliy madaniy merosni saqlash va uni zamonaviy pedagogik yondashuvlar asosida o'qitishni taqozo etmoqda. Ayniqsa, milliy musiqa merosi yosh avlodning ma'naviy-estetik dunyoqarashini shakllantirishda muhim omil sifatida e'tirof etiladi. Shu bilan birga, axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining jadal rivojlanishi ta'lim jarayoniga yangi imkoniyatlarni olib kirmoqda.

Milliy musiqa merosi xalqning tarixiy taraqqiyoti, madaniy qadriyatlari va estetik tafakkurining mahsuli hisoblanadi. U avloddan-avlodga o'tib kelayotgan og'zaki va yozma an'analar orqali shakllanib, bugungi kunda ta'lim tizimining muhim tarkibiy qismiga aylangan.

Pedagogik nuqtai nazardan, milliy musiqa ta'limi shaxsda musiqiy idrok, milliy o'zlikni anglash, estetik did va ijodiy tafakkurni rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu sababli uni o'qitish jarayonida mazmun, metod va vositalarning uyg'unligi ta'minlanishi zarur.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, an'anaviy o'qitish usullari musiqa merosining nazariy va amaliy jihatlarini yetkazishda muhim bo'lsa-da, zamonaviy o'quvchilar ehtiyojlarini to'liq qondira olmaydi. Aynan shu holat raqamli texnologiyalarni ta'lim jarayoniga integratsiya qilish zaruratini yuzaga keltirmoqda.

Tadqiqotning dolzarbligi shundaki, milliy musiqa merosini o'qitishda an'anaviy usullar yetarli bo'lmay, raqamli vositalar asosida ta'lim samaradorligini oshirish zarurati yuzaga kelmoqda.

Milliy musiqa merosi ta'lim tizimining muhim tarkibiy qismi bo'lib, u yosh avlodni estetik, ma'naviy va madaniy jihatdan tarbiyalashda beqiyos ahamiyatga ega. Musiqa orqali millatning tarixi, urf-odatlar, dunyoqarashi va qadriyatlari ifodalanadi. Shu sababli milliy musiqa merosini o'qitish nafaqat san'at ta'limining, balki umumiy ma'naviy tarbiyaning ham muhim yo'nalishi hisoblanadi.

An'anaviy ta'lim jarayonida milliy musiqa asosan og'zaki usulda, ustoz-shogird an'analar orqali o'rgatilgan. Bu usul musiqaning ruhiy va ijodiy jihatlarini yetkazishda samarali bo'lsa-da, zamonaviy ta'lim ehtiyojlarini to'liq qondira olmaydi. Bugungi o'quvchilar axborotni tez, vizual va interaktiv shaklda qabul qilishga moyil. Shu nuqtai nazardan, milliy musiqa merosini o'qitishda yangi pedagogik vositalarni joriy etish zarurati yuzaga kelmoqda.

Milliy musiqa ta'limi orqali o'quvchilarda musiqiy did, eshitish madaniyati, ijodiy tafakkur va milliy o'zlikni anglash hissi shakllanadi. Bu jarayonda ta'lim mazmunining boyligi va yetkazish usullarining samaradorligi hal qiluvchi ahamiyatga ega. Aynan shu jihatdan raqamli texnologiyalar musiqa ta'limining imkoniyatlarini kengaytiradi.

II bob. Raqamli vositalarning musiqa ta'limidagi pedagogik imkoniyatlari

Raqamli texnologiyalar ta'lim sohasida tub burilish yasab, o'quv jarayonini tashkil etishning yangi shakllarini yuzaga keltirdi. Musiqa ta'limida raqamli vositalar audio va video yozuvlar, interaktiv ilovalar, virtual studiyalar, onlayn platformalar orqali o'quvchilarning musiqiy idrokini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Milliy musiqa namunalarini raqamlashtirish ularni saqlash va tizimlashtirish imkonini beradi. Masalan, maqomlar, xalq qo'shiqlari va cholg'u kuylarini yuqori sifatli audio-video formatda taqdim etish o'quvchilarning tinglash va tahlil qilish ko'nikmalarini oshiradi. Bundan tashqari, raqamli vositalar yordamida musiqa tarixiga oid interaktiv darslar tashkil etish mumkin.

Raqamli platformalar mustaqil ta'lim olish imkonini ham kengaytiradi. Talabalar istalgan vaqtda musiqiy materiallarni qayta ko'rib chiqish, mashq qilish va o'z

bilimlarini mustahkamlash imkoniga ega bo'ladilar. Bu esa ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Raqamli texnologiyalar musiqa ta'limida axborotni vizual va eshitish orqali qabul qilish imkonini kengaytiradi. Audio va video yozuvlar, raqamli arxivlar, virtual platformalar milliy musiqa namunalarini o'rganishda samarali vosita hisoblanadi.

Milliy musiqa merosini raqamlashtirish nafaqat uni saqlash, balki ta'lim jarayonida tizimli foydalanish imkonini ham yaratadi. Talabalar raqamli vositalar orqali musiqiy asarlarni tahlil qilish, qayta tinglash va mustaqil o'rganish imkoniga ega bo'ladilar.

Pedagogik tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, raqamli texnologiyalar asosida tashkil etilgan darslar talabalarning faolligini oshiradi va bilimlarni mustahkam o'zlashtirishga xizmat qiladi.

III bob. Milliy musiqa merosini o'qitishda innovatsion metodlar integratsiyasi

Innovatsion metodlar milliy musiqa ta'limini zamonaviy talablarga moslashtirishda muhim rol o'ynaydi. Raqamli vositalar bilan uyg'unlashgan interfaol metodlar o'quvchilarni dars jarayoniga faol jalb etadi. Masalan, loyiha asosida o'qitish, virtual ansambllar, raqamli kompozitsiya dasturlaridan foydalanish musiqiy ijodkorlikni rivojlantiradi.

Milliy musiqa merosini o'rganishda taqqoslash, tahlil va ijodiy qayta ishlash metodlari qo'llanilishi mumkin. Raqamli muhitda turli hududlarga oid musiqiy namunalarni solishtirish, ularning o'ziga xos jihatlarini aniqlash o'quvchilarning analitik tafakkurini shakllantiradi.

Innovatsion metodlar orqali milliy musiqa an'analarini saqlab qolgan holda ularni zamonaviy talqinda o'rgatish imkoniyati yaratiladi. Bu esa musiqa ta'limining mazmunan boyishiga olib keladi. Raqamli ta'lim muhiti talabalarda musiqiy, axborot va kommunikativ kompetensiyalarni kompleks rivojlantirish imkonini beradi. Milliy musiqa merosini o'rganish jarayonida talabalarning ijrochilik, tahliliy va texnologik ko'nikmalari shakllanadi.

Shuningdek, raqamli vositalar orqali baholash va monitoring tizimlarini joriy etish ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

IV bob. Raqamli ta'lim asosida musiqa kompetensiyalarini shakllantirish

Raqamli vositalar asosida tashkil etilgan musiqa ta'limi o'quvchilarda muhim kompetensiyalarni shakllantiradi. Bular jumlasiga musiqiy eshitish, ijrochilik, tahliliy fikrlash va axborot texnologiyalaridan foydalanish ko'nikmalari kiradi. Milliy musiqa merosini o'rganish jarayonida bu kompetensiyalar kompleks tarzda rivojlanadi.

Raqamli ta'lim muhitida o'quvchilar mustaqil ishlash, o'z ijodiy mahsulotlarini yaratish va baholash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Masalan, musiqiy loyihalar, raqamli taqdimotlar va virtual konsertlar tashkil etish orqali ularning ijodiy salohiyati namoyon bo'ladi.

Shuningdek, raqamli vositalar orqali baholash tizimini takomillashtirish, o'quvchilarning rivojlanish dinamikasini kuzatish mumkin. Bu esa ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, milliy musiqa merosini o'qitishda raqamli vositalardan foydalanish ta'lim samaradorligini oshirishning muhim omili hisoblanadi. Raqamli texnologiyalar milliy musiqa namunalarini saqlash, o'rganish va ommalashtirish imkoniyatlarini kengaytiradi. An'anaviy va innovatsion yondashuvlarning uyg'unligi musiqa ta'limining sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarilishiga xizmat qiladi. Shu bois, musiqa ta'limi tizimida raqamli pedagogik texnologiyalarni keng joriy etish dolzarb vazifa bo'lib qolmoqda.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, milliy musiqa merosini o'qitishda raqamli vositalardan foydalanish ta'lim samaradorligini oshirishning muhim pedagogik omili hisoblanadi. Raqamli texnologiyalar an'anaviy musiqa ta'limini boyitib, uni zamonaviy talablarga moslashtiradi. Milliy musiqa merosini saqlash, o'rganish va yosh avlodga yetkazishda raqamli ta'lim muhitini keng joriy etish ilmiy va amaliy jihatdan asoslandi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. КБ Холиков. Структура физических упражнений на уроках музыки. Scientific progress 2 (3), 1060-1067
2. КБ Холиков. Математический подход к построению музыки разные условия модели построения. Science and Education 4 (2), 1063-1068
3. КБ Холиков. Актуальные задачи высшего профессионального образования и стратегии обучения по направлениям музыки и музыкальное образование. Science and Education 2 (11), 1039-1045
4. КБ Холиков. Ответ на систему восприятия музыки и психологическая состояния музыканта. Science and Education 4 (7), 289-295
5. КБ Холиков. Мозг и музыкальный разум, психологическая подготовка детей и взрослых к восприятию музыки. Science and Education 4 (7), 277-283
6. КБ Холиков. Строительство уникальных знаний и сооружений по музыке в высшей, учебных заведениях. Scientific progress 2 (6), 958-963
7. КБ Холиков. Воспитание эстетического вкуса, исполнительской и слушательской культуры. Science and Education 3 (2), 1181-1187
8. КБ Холиков. Звуковысотная организация и последовательность частей формы музыки. Scientific progress 2 (4), 557-562
9. КБ Холиков. Свободой выбора исполнительского состава в эпоху ренессанса. Scientific progress 2 (4), 440-445
10. КБ Холиков. Полуимпровизационные формы профессиональной музыки Scientific progress 2 (4), 446-451

11. КБ Холиков. Сравнение систематического принципа музыкально психологического формообразования в сложении музыки. *Science and Education* 4 (7), 232-239
12. КБ Холиков. Измерение эмоции при разучивании музыки, функция компонентного процессного подхода психологического музыкального развития. *Science and Education* 4 (7), 240-247
13. КБ Холиков. Важнейшие общие основы музыкальной формы. *Scientific progress* 2 (2), 568-571
14. КБ Холиков. Передовые формы организации педагогического процесса обучения по специальности музыкальной культуры. *Science and Education* 4 (3), 519-524
15. КБ Холиков. Проект волевого контроля музыканта и воспроизводимость музыкального произведения. *Science and Education* 4 (7), 189-197
16. КБ Холиков. Педагогическое корректирование психологической готовности ребенка к обучению фортепиано в музыкальной школе. *Science and Education* 4 (7), 332-337
17. КБ Холиков. Музыка как важнейший фактор, распределительных отношений длительности звуков, системы аккордов в ладовом отношении и модель продукционных правил в системе образования. *Science and Education* 3 (1), 656-662
18. КБ Холиков. Внимание и его действие обученному музыканту и оценка воспроизводимости тренировок. *Science and Education* 4 (7), 168-176
19. КБ Холиков. Важнейшие ощущение для обработки основной темы как канонический, зеркально отражающего рефрена деятельности учителя музыки. *Science and Education* 3 (1), 608-613
20. КБ Холиков. Аксоны и дендриты в развивающийся музыкально психологического мозга. *Science and Education* 4 (7), 159-167
21. КБ Холиков. Рост аксонов в развивающийся музыкально психологического мозга в младшем школьном возрасте. *Science and Education* 4 (7), 223-231
22. КБ Холиков. Роль гармонии в построении музыкального произведений. *Science and Education* 3 (1), 565-571
23. КБ Холиков. Эволюция эстетики в условиях прогрессивный модели музыкальной культуры, из опыта работы КБ Холикова 30 школы г. Бухары Республики Узбекистан. *Science and Education* 4 (3), 491-496
24. КБ Холиков. Музыкальное движение под действием внутренних сил гармонии как маятник всего произведения. *Science and Education* 3 (1), 559-564

25. КБ Холиков. Многоголосные формы музыки на основе традиционных принципов организации. *Scientific progress* 2 (4), 375-379
26. КБ Холиков. Подбор аккордов в композиции и стремлении к более точной и однозначной фиксации в музыке. *Scientific progress* 2 (4), 545-549
27. КБ Холиков. Нарастание педагогического процесса посредством тестирования на материале предмета в рамках специальности музыкальной культуры. *Science and Education* 4 (3), 505-511
28. КБ Холиков. О соответствующих последовательности трех аккордов тоники, субдоминанты и доминанты. *Scientific progress* 2 (3), 1068-1073
29. КБ Холиков. Анализа музыкальных произведений и управления многоголосных произведений. *Scientific progress* 2 (2), 280-284
30. КБ Холиков. Измерения непрерывного занятия и музыкальная нейронная активность обучения музыкального произведения. *Science and Education* 4 (7), 312-319